

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinstvi je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Tip. Hualu; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Po cesarjevem potovanji.

V prelepem spominu nam so ostali dnevi, ko smo imeli cesarsko družino v svoji sredi in smo se našemu vladarju poklanjali ter skazovali mu svojo udanost. — Znano nam je, da je na cesarja napravil sprejem, katerega je imel povsod na Primorskem, jako dober vtisek, le Trst mu je morda kaj ogorčil veselje. Znano je tudi, da so si od neke strani, akoprem ne javno, pa vendar tajno prizadevali, da bi pri tej priliki ne prišlo na dan, da so Slovani na Primorskem v ogromni večini; a da je pri vsem tem ta nakana izpolnileta in da so Slovani vzlic vsem oviram cesarju pokazali, da smo tukaj v ogromni večini in da se tudi zavedamo svoje narodnosti. Nekaj utegne torej koristiti Slovincem in Hrvatom to cesarjevo potovanje, in to nekaj utegne dobiti svoj izraz v tem, da nas sedanja vlada vsaj ne bode smela tako kruto pritiskati in nam zanikati prav vsake pravice, kakor se je to godilo dozdaj.

Na drugej strani pa so imenitni in bogati gospodje že zato skrbeli, da se stvar gledé nas preveč ne pospeši in da se dosedaj v Primorju rabljena sistema vladanja vsaj v glavnih točkah ne spremeni. Menenje mnogih politikarjev je bilo, da se po onih demonstracijah, po onih atentatih, ki so se godili v Trstu v najvažnejših dobah letošnjih slavnosti 500 letnice, in ki so imeli prejasni namen protestovati baš letos proti menenju, da je Trst kaj drugega, nego italijansko mesto, radikalno spremeni vladna sistema na Primorskem; a znamenja kažejo, da za zdaj naši vladni krogi še ne mislijo na to spremembo, ampak, da hočejo še vedno na Primorskem podpirati italijanski življenj in tako hoté ali nenoté pomagati, da se ta življenj širi. Nek praktičen politikar nam je pri necej priliki rekel, da še nismo na programu mi Slovenci sploh, da nam ministerstvo pač tu in tam hoče dovoliti kako malenkost, posebno kranjskim Slovincem, a da na radikalne politične spremembe, kakor na Češkem in v Galiciji, za zdaj ni misliti, posebno pa da ni misliti na to, da bi nam sedanja vlada pomagala do izvršenja prve točke našega narodnega programa. Mi primorski Slovenci imamo torej v tem obziru malo upanja, da sedanja vlada vzame pod svoje krilo naš življenj, ker ako bi to hotela, morala bi za najpotrebnejše spoznati, da nas po nekakem ožje zveže še svojimi drugimi brati.

No, v Trstu so uplivni visoki krogi Slovence porabili celo za strašilo; njih živahnije gibanje je alarmiralo takozvane konservativne Italijane v Trstu, zaradi česar hočejo zdaj osnovati italijansko politično društvo, katero ima varovati italijansko narodnost in liberalizem, ob enem pa gojiti avstrijsko čustvo mej italijanskim prebivalstvom. Znano je, kedo so pokro-

vitelji tega društva in zatoorej že denes vemo, kam pes tace moli. Iz te italijanske stranke more se polagoma razviti v Trstu italijansko ustavoverstvo, to ponovljenje ali kopija Bajamontove stranke in gotovi smo, da bodo vsi naši znani Nemci, akoprem program ne omenja njih narodnosti, udje tega društva in njega verni pospeševalci. Da ne bi bila reč taka, in da se je hotelo delati v zmislu programa sedanjega ministerstva, potem se je imelo v Trstu osnovati politično društvo, v katero bi mogli vstopiti vsi tržaški patrijotje brez razločka narodnosti, naj si bodo Italijani ali Slovani, obema tukajšnjima narodnostima je imel program zagotavljanje enake pravice.

Akoprem se sliši in čita mnogo o spremembah pri naši deželni vladi, niso tudi te vesti prav nič zanesljive; mi temveč menimo, da še nekaj časa ostane pri starem. Skrbelo se bode, da višji krogi zvedó samo to, kar je ugodno sedanjim razmeram, skrbeli bodo, da se konča razstava brez vsega hrupa, da Iredentari ne bodo imeli nobene prilike več za svoje burne nastope, saj zdaj so za nami glavni momenti letošnje pomenljive slavnosti in gotovi smo, da letos ne bo več bomb, ne drugih demonstracij. Italijani so v tem obziru preveč zviti in praktični, stvar je začela preveč smrdeti, oni nečajo več provocirati; ampak začne se zopet mirno tiho delovanje mej njimi. Učakamo po nekoliko časa morda tudi to, da bo vse pozabljeno, vse odpuščeno —

S tem pa, da se bode naprej poitalijančevalo, s tem mora biti zadovoljen menda tudi vsak še tako fanatičen panitalijan. Ljudem je šlo le zato, da ob svojem času konstatujejo nek protest, katerega imajo zdaj že zabilježene. Princip italijančevanja na Primorskem pa utegne s časoma oslabbiti tudi oni del patrijotičnega duha, kateri se denes krepko ustavlja vsakemu nepatrijotičnemu ravnanju. A ta patrijotični duh je osnovan na podlagi narodnosti; slovenski narod predobro zna, da njemu bi šlo za kožo, ako bi prišla Avstrija v nevarnost, zatoorej pa se Slovenec naravno identificira z Avstrijo.

In ta naravni, ne po političnih društvi in drugih enakih umotvorih sestavljeni duh, to naravno čustvo namerjavajo nekateri državniki zatirati v korist elementu, ki utegne postati Avstriji nevaren sam ob sebi na podlagi zdaj svet preustrajajočega principa narodnosti. — Menimo, da kakor reči zdaj stojé, moral bi vsak avstrijski državnik skrbeti za to, da ne bodo več pisali italijanski listi o italijanskih deželah avstrijskih, o italijanskem Primorju avstrijskem i. t. d. in to dozdaj smejo, da jim ne more naša država oporekati, ker uradni vladni jezik na Primorskem je vendar italijanski k ljubemu temu, da tukaj prebiva 2/3 Slovanov.

Danes je Italija, tako vsaj pravijo, naša prijate-

ljica, a Bog zna, koliko časa, utegnó pa tudi nastopiti časi, ko postane ta država zopet agresivna, utegnó priti časi, ko izreče tudi oficijozna Italija, da je njeno vse do tam, kder se govori italijanski jezik. — Bog varuj tega, a mi samo opozarjamo na to, kar bi lahko došlo in smo hoteli dokazati, da je narodno pravo mogočen faktor v razvitku držav in da se mora Avstrija tudi posluževati sebi ugodnejšega narodnega prava, da ustavi in zajezi širjenje nje nevarnega narodnega prava. »Klin s klinom« je naš domači pregovor.

Nočemo ponavljati nasvetov, katere smo že večkrat dajali v tem listu; mi smo samo hoteli konstatirati, da najbrže še zdaj ni zrelo slovensko pitanje na jugu. — A ono pri vsem tem silno terja radikalnega rešenja in priti mora čas, ko tudi na Dunaji izprevidijo, da je treba tukaj radikalno spremeniti sistem. — Mi primorski Slovani pa se nemamo strahiti še nekoliko let zanikanja in pokore, mi moramo temveč gojiti z vso močjo svojo narodnost, moramo pri vsakej priliki pokazati, da smo tukaj in če drugi ne, mi sami moramo protestovati, kadar koli kedo govori in piše o italijanskem Primorju. Vstrajno in cilja svesto si delovanje naše mora končno zmagati nad umetnimi sistemi in umetno gojitvijo nam nasprotne elementa. — Cesarjevo potovanje, ako nam je koristilo, saj toliko je doseglo, da nas danes tudi nasprotniki priznavajo, in da je v nas postala še življenska narodna zavest. Gibati se hočemo odslej še bolj, nego dozdaj in kedor se giblje, ne propade, naj mu sovražniki nastavlajo še toliko zanj.

Tržaška razstava.

Oddelek za sadje. V navlašč zato razstavo narejenej lopi je izloženo sadje v grupah in vrejenjo po deželah. Prvi je tržaški oddelek, v katerem je pa jako malo zanimivega izloženo. Istra je v primeri nje bližine in pridelkov malo zastopana. Najbolj se je skazal R. Pibernik iz Boršta v Bregu; ta pridni kmetovalec je izložil okusna, plemenita jabelka, hruške, smokve, cepljena granatova jabelka, ter vse dobro uvrstil. Goriška je razstavila precej mnogovrstnega sadja; odlikujejo se posamezni posestniki, kakor Vilj. Ritter, kateri je hruške in jabelka nenavadno dobro odredil, enako Albert Levi, katerega hruške so posebno opazovali; odlikovana sta bila oba s zlato svetinjo. Posebno pozornost pa zbujala »Vinarsko društvo v Dornbergu«, to se ve, da ni dobilo druge svetinje, nego bronasto, katera bi bila nekod drugod bolj na mestu. Sadje je lepo, mikavno, lepa barva debelih hrušk in jabelk oči veseli in sleherni si je poželivo še enkrat vrnol to izložbo pogledat. Koroška je poslala še precej

Podlistek.

Trst in okolica.

(Zgodovinske črtice, piše M. Skalovič.)

(Dalje.)

Duhovniki so jedini vzdrževalci in budili narodnost uže za časa Marije Terezije in pozneje. Tomajski župnik Fr. Pavl. Klapše je bil izdal l. 1743 slovenski katekizem in pet let potem koprski škof Kamucelj del obrednika (duhovske knjige) v slovenskem jeziku. Neki cesarski razglasil so sicer tudi slovenski, a silno malo jih je. V onej dobi so celo Benečani bili Slovanom bolj pravični, kajti iz l. 1777 je nova gozdna postava za beneški del Istre bila tiskana v italijanskem in slovenskem (istrskem-hrvaškem) jeziku. (Berenger s. c. p. 124.)

Kmetje so bili takrat tlačani grofovski, t. j. morali so opravljati razno roboto, plačevati in odrajtovati grajščakom desetino od žita in blaga, a ker so včasih jim nalagali kak nov davek ali ga hoteli zvišati, so se tu pa tam upirali in puntali. Iz okolice tržaške je znano, da so l. 1668 bili vsi Prosečani, Kontoveci in Križani kaznovani vsak po 7 mark globe (56 lir = 28 gld.), ker niso hoteli iti robote delati v žveljsko dolino, kakor jim je mestni magistrat tržaški bil ukazal, županje so bili za dalj časa v prognanstvo obsojeni. Tolminski kmetje so se bili spuntali, ker je bil grof nek novi davek naložil, katerega je drzni berič Bandel brez usmiljenja tirjal. Prišli so bili obo-roženi v Gorico, to se ve, k malu jih užugajo, 150 Tolmincev je bilo obsojenih za več časa v zapor na goriški grad. Štirim glavnim ščovalcem so v

20. dan aprila 1714 na glavnem goriškem trgu Travniku najprej glave odsekali in potem razčetrtili njih trupla; pojedine ude so obesili pri Solkanu, v Panovcu in v Krojinu. (S. Rutar: Tolminsko str. 118.)

V kacej vasi so bili vsi kmetje podložniki enega gospodarja, v drugej pa je bilo več gospodov, ki so imeli vsak svoje kmete, kakor je zabeleženo v starin zapisnikih, n. p. v Brezovici stoji v župniškem arhivu pisano: 15 kmetov plačuje desetino g. Jeremiji Leo, župniku dajo kavaride (od 10 snopov žita desetinskega dva sta župnikova); 3 kmeti platijo g. Jurju Rob, 2 kmeta g. Jakobu Leo, jeden platí g. župniku Hrušičkemu, in 10 podružnikov dela roboto. Mnogokrat, ko so se skup shajali grofove, so tudi jednega ali drugega kmeta »zaigrali«, da je skoz noč prišel kmet pod drugega gospodarja, včasih so jih zamenjavali, drugo zastavljali za izposojeni denar. Sodstva pa niso vsi imeli, nego le nekateri izmej njih, ki so v dan letnega shoda (navadno kako cerkveno opasilo) sklicali skup svoje kmete ter njih pritožbe in pravda razsojevali, in meje posamnih okrajev oklicali. Vendar niso kake pravde le v oni dan bile poravnane, nego so trajale leta in leta. Prav iz starinskih zapisnikov grofov Petičev je neka dedna pravda, ki je trajala od l. 1633—1683 t. j. polnih petdeset let. Isti grof Petič je imel pravdo z Barčani, ki niso hoteli sekati in peljati 6000 kolcev, kakor je bil grof ukazal, na grofovsko pristavo (vinograd) Sabotnjak pri Sčedni, od l. 1745—1750 t. j. prav za časa Marije Terezije. Ko so se uprli rekoč, da je to nova robota, razsrdil se je grof, vse blago (živino) jim rubal in v grad odgnati dal. Ko se zberejo v gradu Završnjaku, jim po treh dneh nekaj živine nazaj da, a

tri najlepše vole si prihrani za odškodnino, ena junica je bila zaradi bričevih udarcev poginola, in ko se kmet pritoži, zgrabi ga brič za lase in ob tla trešči, kmet beži, a berič za njim kamenje luča. Kmetje se pritožijo v Gorico na višjo sodnijo, a kako so hoteli pravico dobiti pri sodnikih, ki so bili večinoma plemenitega stanú, ter so bolj držali za svoj stan, nego da bi puntarskim kmetom prav dali. Pri teh in enakih pravih so le odvetniki živeli in stvari na dolgo zavladevali, po starem pregovoru: »piš la (lite) pende, piš la rende« — (dalje pravda trpi, več odvetnik od nje dobi).

Pa tudi v drugih zadevah so bili časi vse drugačni nego dandenes. »Ljudje so bili neskončno vražni, celo najumnejši možje se niso mogli babjim veram odpovedati, vera v copernice in strahove je bila tako trdna, da so tistega za neverca imeli, ki se je predrznil take čenče tajiti. (Trdina s. c. st. 120.) Posebno se denašnje dni čudimo, da so tako neusmiljeno in grdo ravnali z nedolžnimi ženskami, katere je nevedno ljudstvo ali kak hudobnež za copernice (veščce) proglasil. Take so devali na tezo, da so, če prav nedolžne, od velicih bolečin premagane, spoznale da so krive. Peljali so jih na kak visok prostor, tam so grmado (kres) napravili in ubogo žensko sežgali. L. 1716, za časa očeta Marije Terezijinega so 14 osov v Kastvu, in mej njimi tudi kapitanovo ženo, zaradi copernice (čaranja) obsodili in na grmadi sežgali. Hvala Bogu, ta je bila v naših krajih zadnja krvava čarovna sodba. (Kovačič s. c.) Dasi je bilo v minolem veku silno več ovac po Krasu, nego dandenes, vendar niso le suknene in prtene obleke nosili, nego celo iz lipovega in hrastovega ličja. Zato je l. 1772 bila dana zapoved, da nijeden ne sme več izdelovati obleke

sadja, pa se uže razlikuje po barvi, vidi se, da je iz planinskih mrzlih krajev. Posamezni grajščaki, mej njimi baron Nivellis, izložili so prav lepa jabelka in debele bruske, plemena niso bila zastopana po vrsti. Koroško vrtnarsko društvo je poslalo jako lepo sadje v razstavo, ali vendar smo mnogo pogrešali mnogo vrstnosti. Baron Bielza je razstavil iz vrst svojega posestva fino sadje, posebno lepe bruske raznih plemen, jabelka so vsa vprek lepa. *Kranjska kmetiška družba* je odnesla palmo pomologične razstave, dobila je pa tudi častno diplomu. Sadje je lepo, okusno, po plemenih tako razstavljeno, da nisi pogrešal nobene vrste jabelk ali bruske, zato je bilo pa tudi takoj prodano. V lepem redu se je svetil okusni Gambovec, tam je bila grupa debelokožnih Ledarjev, zopet tu je bil v kupu lepi Kristanec, tam mali Jesihar, zraven njega debeli Cesar, zeleni Tofel, sredi Možgancar, tik belega Tofelna Voščenik. Hruške pa, kakor puternice so posebno lepe, ko bi bile iz masla narejene. V čast si mora sleherni Slovenec šteti, da se je »Kranjska kmetiška družba« tako odlično obnesla. *Tirolska* ima lepo planinsko sadje, jabelk več plemen, prav lepih in okusnih, hrušk malo. Štajerska pa je poslala obilo sadja na razstavo, zgolj jabelka. Tudi tu so se odlikovali posamezni grajščaki, kakor grof Atems, Wurmbrand, Fritsner in drugi. Jabelka so debela, ali imajo dosti debelejo kožo mimo Goriških in Kranjskih. Sklenolo se je več kupelj za sadje na Francosko in Anglesko, vzlasti jabelka Tofelna imajo prednost. *Moravska*, če tudi jako oddaljena, izložila je vendar obilo sadja, katero je lepo in okusno. Hruške posebno po lepej rumeno-zelenkastej barvi odlikujejo, jabelka so lična belo-rudeča in plemenita. *Gorenje in spodnje Avstrijsko* ste razstavile primeroma obilo sadja, jabelka kar se jih je poslalo, debela so in trdokožna ter so zato le obležana okusna, zato se čez zimo ohranijo. Suhaga sadja, kakor jabelčnih in bruskovih krljev, sliv in češelj ni bilo mnogo razstavljenih; edina Štajerska je tudi suho sadje izložila. Kar se tiče Štajerske, odlikovalo se je sadje najbolj ono okrog Marenberga in Maribora in iz savinske doline. Lipnica je poslala pač lepa jabelka, nekaj je prav okusnih nekaj pa je trdokožnih. Grozije je razstavil do zadnjega dne Evgen Paluzza iz Romansa na Furlanskem, bilo je vsake vrste; zraven grozija pa vino iz istega plemena v boteljah. V furlanskej planjavi je gospod E. Paluzza najmarljivši vinar. Njegova vina so okusna, imajo pravo mero vseh tvarin v sebi ter so za botelje prav dobra. Sadjarska razstava je bila slehernemu posvečena, le škola, da je ni vsak obiskovalec videl, ker je premalo časa trajala.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Političnih novic je jako malo. Slovence gotovo zelo zanimiva vesela novica, da je presviti cesar popolnoma pomilostil urednika časnika »*Tribüne*«, kateri je bil o znanje Vestenckovej pravdi pri dunajski porotnej sodnji obsojen v šestmesečen zapor in katero obodbo je najvišja sodnja potrdila. — To pomilostenje ima veliko politično važnost; ono je poročstvo, da cesar hoče enakopravnost vseh narodov in da ima vlada trdno voljo, da to enakopravnost tudi izvrši. Da nemškimi liberalcem to pomilostenje zelo preseda, ker so dobili z njim novo zausnico, kdo bi se temu čudil.

O *kranjskem deželnem zboru* začnemo prihodnjič poročati po vrsti važne sklepe; interpelacijo glede nemškega »*Schulvereina*« smo neskrajano priobčili, ker jako dobro pojasnjuje namene tega združbe napravljajočega društva in ker se to društvo tudi v primorsko šolstvo zelo vtičuje.

V *praškem deželnem zboru* je bil 3. t. m. soglasno sprejet predlog, da ima virilen glas tudi rektor češkega vseučilišča. In to se je zgodilo brez razburjenosti, kar se ni pričakovalo; to pa je toliko veselejše,

iz ličja posebno ne iz hrastovega, da se toliko drevja ne kviri.

Veliko stvari se je bilo spremenilo pod vlado cesarice Marije Terezije, a še več pod nje sinom, mladostno navdušenim Jožefom II., ki je po smrti očetovej l. 1763, bil sovladar z materjo Marijo Terezijo, katera pa je vse važnejše vladne zadeve sama opravljala. Se le po smrti blage cesarice l. 1780 prevzame samovladarstvo Jožef II., ter v burnej dobi desetih let vodi krmilo avstrijske države. V Trstu je bil prišel prvič uže l. 1775 in se je, kakor sploh za povzdigo blagostanja vseh državljani, tudi za pomorsko trgovino jako zanimal. Mnogo zgodovinarjev v zveze kuje cesarja Josipa II., da je namreč kmetom k večji svobodnosti pomagal in jih iz pristranske sodnje oblasti grajščin vzel v svoje dobrotljivo varstvo; da je odpravil ovire svobodne vednosti in učenosti, neizmerno šol uvedel, pa žal le nemškim, vendar so slavni rodoljubi slovenski Ziga Zois, Vodnik, Linhart, Kopitar takrat se izgostili in vzdudili. Kupčija ali trgovina avstrijska se je pod vlado Josipovo mnogo razširila, da se v tem obziru ponosno sme primerjati z drugimi narodi. Na tisoče ladij vseh narodov je prijadralo vsako leto v Trst, bogato obloženih in število prebivalcev se je hitro pomnožilo. Trst je o vladinem nastopu Marije Terezije imel 7000, in ko je po 40 letih nje sin začel vladati, uže 17.000 duš, za vlade Josipove pa je naraslo število do 24.000. L. 1783 je odplula prva ladija iz Trsta v severno Ameriko, s katero so hoteli trgovinsko zvezo ustanoviti. Tudi z južno Rusijo se je pričela živahnija trgovina po morji se razvijati, vsled vojne rusko-turške, ki je trajala od l. 1768—1774; naselili so se neki ruski trgovci v Trstu l. 1788.

(Dalje prihodnjič.)

ker kaže, da sprava mej narodnostmi vendar le napreduje.

Delalci se vedno bolj gibljejo. 15. in 16. t. m. bodo imeli avstrijski delalci zbor v Brnu, na dnevni red so postavili: 1) Politiške in socialne zadeve delalcev, 2) Časnikarstvo za delalce, in 3) proste nasvete.

Na *Ogerskem* se po mnogih krajih ponavljajo rabuke zoper Jude; v več krajih so Judom vse pobili in potrli in so morali vojaki mir delati.

V *Bosni in Hercegovini* se imajo preurediti županije, ker je sedanja njihova uprava taka, da okrajnim gospodkam ni mogoče z njimi vspešno delati. Železnica iz Senice v Sarajevo se je 4. t. m. slovesno odprla; za ceste se je sploh v novo pridobljenih deželah mnogo storilo.

Mej deželno vlado i novim vrhovnim škofom pa je nastalo neko nasprotje, katero nič dobrega ne obeča, i to toliko manj, ker se vsa stvar tiče verskih zadev, katere so tam doli uže tako strahovito napete, da bude občno mržnjo in sovraštvo.

Vnanje dežele.

V *Črnej gori* so duhovi jako razburjeni; Albanci vedno nadlegujejo Črnogorce ob mejah in ni dvombe, da turška vlada to nadleganje podpira, ker se deželni glavar v Škoderi tako vede, kakor bi o vsem tem nič ne vedel. Črnogorci, ki so delali pri trdnjavah v Boki, poklicani so domu, ker se ima napraviti kordon proti Albaniji. — Časniki trde tudi, da so razmere mej Avstrijo in Črnogoro zelo slabe, na čemer utegne res nekoliko resnice biti, ker Avstrija dela trdnjave na črnogorskih mejah, v luki Bar pa črnogorsko trgovino ovira in ker mora živiti begune iz Krivošij in Hercegovine. To je res preveliko breme Črnej gori i naše ministerstvo zunanjih zadev bi jako dobro ukrenolo, da zljajša taka bremena Črnej gori.

Srbaka opozicija dela na vse kripilje, da vladi naklada težave in preglavico. Trdi se celo, da si prizadeva kralja primorati, da odstopi. Kralj se tacemu siljenju gotovo ne uda, in ker ni upati sprave mej vlado in opozicijo, bati se je ozbiljnih neredov.

O *Rusiji* vedó vedno Rusom sovražni časniki strašanske reči pripovedovati, ko bi vse to res bilo, kdaj bi uže Rusija bila na kose razpala, a vedno si pridobiva novih dežel in krepi v notranjih zadevah. To najjasniše kaže statistika. V prvej polovici tega leta je imela Rusija 19 milijonov več dohodkov, nego v enakej dobi lanskega leta, poleg tega pa 23 milijonov stroškov manj, nego lani. — To je gotovo najboljši dokaz, da Rusija napreduje.

Na *Ruskem* je vedno manj čuti o nihilistih, zdi se, da so opešali, ali sprevideli, da s terorizmom in umori ne delajo ni Rusiji, ni človeštvu v prid, ampak obema v pogubo, vendar pa je tudi mogoče, da le čakajo ugodnih trenutkov za izvrševanje žalostnih in peklenskih svojih namenov.

Na *Irskem* se množe še vedno agrarni umori, katerim ne bode konca, dokler se tamošnje poljedelske razmere pravično ne uredé.

V *Egiptu* se naglo mir povrača. Namestni kralj je bil v Kajiri dobro sprejet, vojaštvo se mu je podvrglo. Posebna komisija zdaj preiskuje vzroke upora, ter bo kaznovala one, ki so mu bili začetniki, drugi bodo pomilosteni, če niso ropali, morili in požigali. — Angleški vojaki, pripeljani iz Indije v Egipt, poslani so bili uže zopet nazaj v Indijo, le 10.000 angleških vojakov ostane še v Egiptu, da bodo red vzdrževali.

Dopisi.

V *Rojanu* 30. septembra.

(Je-li temu krio Tuaf? Okoličani, i mi napišimo knjigo!) Hočemo spregovoriti par besed o stvarih, ki so se pripetile avgusta meseca, i hočemo dokazati, da te niso drugo, nego posledica davno uže trajajočih uzrokov.

Židovsko ustavoverno časopisje je povesilo perute. Hudobno obrekovanje, brezobzirno klevetanje lazi i nazovi liberalnih tiskovin glede tržaške hoimbe od 2. avg. i na parniku Milano najdenega kovčega z bombo, petardo i izdajskimi proklamacijami-izrodku i Italijo pobeglih tržaških rogoviležev - svojati vslužbi iredente, sramotno je potihnolo. Vse avstrijske poštene tiskovine, ki jim enakopravnost različnih narodov naše monarhije, osobito pa Slovanov, ni prazna beseda, ampak jedina prava pot, vodeča do miru, blagostanja i moči; jedina točka, koje odsev še čudesno centralizira v izreku države slavnih Habsburžanov: Justicia regnum fundamentum. Časopisje, koje zastopa to blaženo idejo človeko-narodo državoljubja, je v svojih predelih ostro i pravično obsojalo i obsodilo nesramna klevetanja i zahajljanja obrežanin i drugih časopisov, koji so hoteli i namerjavali rogoviljenja prodrznih sovražnikov Avstrije v Trstu i na Primorskem pripisati sistemu vladanja Taaffejevega ministerstva.

Laž ima kratke noge. Ustavovercem i celó burokratom se je zgodilo, kar se navadno prigodi človeku, kojemu prijatelj laž odkrije: liki iz jasnega neba od strele zadet obstane.

Znani nekdanji urednik »Görzer Zeitung« Henrik Penn je objavil članek v »Brüner Morgenpost«, kojega je i »Triester Tagblatt«, i vrla »Edinost« je dobro učinila objavivši ga i slovenskemu občinstvu. V omenjenem članku se čita uže 14. letno rovanje »iredente«; t. j. prizadevanja svojati pod »tem omenom«, da bi otdrgala Primorsko, Trentinsko i Dalmacijo od Avstrije.

Ali mnogo več je ta napravila od zabilježenege v Pennovem članku. Kdo-li našteje mnogobrojnih petard, proklamacij, izdajskih pisem v prozi i poeziji, celó komedij, burk i »oper«, v katerih več ali manje hočejo vedno demonstrirati osobito pri razsvečavi; pri glediščnih odrh se je vedno gledalo na to, da so se, luminacije vrstile v barvah »tricolor«. Kdo bede brojil izobeševanja vlaških zastav, metanja kamena,

mazanja stanovanj odličnih Avstrijcev, oprave raznih ital. društev a la bersagliera, beneških regat na morju, demonstracije veslarskih klubov a la Duilio, Volturmo, Enotre, Esperia itd; vencev na Kozjak, demonstracije, ki so se vršile i se še vrše po malih istrskih gnezdih ob morju i pri nas.

Koliko so oni natiskali i izdali vsakojakih brošur, knjižic, knjig, monografij, biografij historijografij, medalij, časopisov i celó na skrivno jin tiskali po nihilistički, gtej »El Tamiso« v Piranu; časop. člankov, feljtonov itd. v enomer dokazuje, da tu je zemlja italijanska, del nekdanje rimske Italije, del propadlih Benedek itd. itd. Vse nabrojiti bilo bi Sisifovo delo. Koliko se je prigodilo zavratnih napadov na mirne Avstrijce, naj tu le omenjamo napadov z revolverji na slovenske preparandiste v Kopru proti koncu leta 1875 i v začetku l. 1876 od strani premožnih i sedaj jako visoko stolojućih osob.

Napadov od njih podšuntanih kmetov, ali koprskih »paolanov« itd.

Do tolike moči pa je prišla ta drhal, ker je imela mogoćnih pokroviteljev; iz Beča na Jadro jej je pihal ugoden veter i ni čudo, da so tako negovanim ptićkom perute vzrasle i prerastle.

Oni Avstriji prenesrećni prusijanizem, oće pangermanizmu i oholemu reku in »flerie« — »Deutschland bis zur Adria«, objel je v svoje okrilje marsikateroga naših višjih činovnikov, visoko stolojućih dostojanstvenikov. Može na krmilu v dunajskij lesenjači, na ministerskih stolih šopirajoći se velmoži, napili so se bili do duše »Bismarkjanizma«. Radovoljno so hoteli i oni priteći, ali se zateći pod jekleno »piekelhaubo« filosofične Germanije.

Da pa to, predno mogoće do cilja doženó — zatekali so se k vsem nemškim bogovom i svetem nekdanjim in sedanjim. Grmanizovali so v šoli, v uredih, cerkvi, na trgovinskom i obrtniškem polju, v javnem življenju — i celó v rodovinah je moralo biti vse »deutsch« in nur »Deutschland«. Da se pa to nezasišano početje opravdi, (ako je nam dovoljeno ta izraz rabiti), zatekali so se (kakor naši Lahončići) k zgodovini; dokazuje trhlimi argumenti, da Štirsko, Koroška, Kranjska, Primorsko-slovenske kronovine sploh na jugu Avstrije spadajo k velikej Nemčiji; k nekdanjemu rimsko-nemškemu cesarstvu, nemškej narodnosti itd.

Ali vse to jim ni tako lahko doseći, gorostasni opovir bi jim trebalo premagati; svesti so si bili, da vse to se ne da kar v ene noći izgotoviti; za to jim je trebalo pripravljati tla — po Napoleonovem izreku: »L'argent fait la guerre«.

»Znano jim je bilo, da na Jadri prebiva le peščica tih sem privandranih Nemcev (takozvanih srećlovcev, ki so pa v resnici tu na Jadri večidel srećo našli), pozvedeli so nadalje, da je mej poslednjimi nekoliko Nemćurćkov; a ogromna većina ostalega prebivalstva se pribroja k sinovom majke Slave.

I bašta ogromna većina, Avstriji zvestih src jim je delala najveće preglavico. To »po tajč-pohrustat« jim je bilo vse zabadaiva — nemogoće, i njim samim bilo bi to opravilo celó škodovalo. Nekdanja naša inteligencija, kapitalisti, obrtniki i drugi premožni so se otujevali našem rodu i se vpisali Lahom, ali pa neznanaj peščici Nemcev. Tako raznarodenje se je godilo već stotletij preje na Primorskem, osobito pa v Trstu i v istrskih mestecih; a per Dampf se je pričelo to uskoćivanje iz jednega tabora v drugi v l. 1847 in nadalje: umetno pa iz Slovanov Lahe i Nemce delati se je pričelo v l. 1868 — i to traje do dandanes. Prst je tako postal neko središće dalmatinskim, istrskim, iz Italije privandranim hudodelcem, celó ubijalcem (glej, Porto franco di Trieste) i našim »izdajcam«. Vsa ta sodrga pa je bila i je še v službi pionirstva skrivnih rovarskih družb na Laškem: najpreje je negovala »karbonarizem«.

Ti so bistrim očesom uganoli, česa namerjavajo v Beču; tem je bila odvokatica, alizagovornica obrežana tetka N. F. Presse. Iredenti v Dalmaciji poslednja še hodi na roko. »Gliha se štrha«, ali hop, hop, gliha v kop i kakor je dejal hudič, ko je z ogljarico plesal; ta zimes je pomagala uboge Slované zatirati na vse mogoće načine, kolikor je bilo pripušćenih njenemu pašalikatu.

To ravnanje je bilo po volji nekej gospodi v Beču. Ta je v njej prirorjenej nemškej modrosti računala: Bolje i koristneje je nam i našej velikanskej ideji od Balte do Jadre, da na tej prevladajo Lah i Slované, nego ti — one. Prvi so malobrojni i ko trenetek udari, da zidamo nemški most na Jadro — zginejo ti, kakor kafa — »die Macht geht vor Recht«. Oni se nam utegnejo krvavo malo ustavljati, i dokler se to ne zgodi, naj le uživajo, kakor jim ljubo i drago, gospodstvo nad Slovanu. Ali vse drugače mislila si je ta gospoda, bilo bi, če premagajo Slované; — gorje nam i našim velikanskim idejam, trpela bi naša kultura (?) — naš trud, vsa prizadevanja, komarjanja — vse bi bilo zaman. Liki skala, ali večstoletni dob stojó trdno, i čisla jim je ko peska v morju. Da Slované porine bolje v kot, izumila si je ta prećudna gospoda nek strah, neko votlo pošast — neko stoglavato Lernsko hydro, na vse štiri vetrove sveta bruhajoće goreće mešanico iz žvepla i smole, da na milje i milje okoli kuži zrak, razširjajoće propad, pogubo, smrt: da uniči vsako kulturo in to je: »Panslavizem«. Ta gospoda je pošiljala v našo nesrećno pokrajino može »a la Möring«; kojemu na čast so tukajšnji Lah i celó eno trgovsko ladijo krstili, da pomaga zatirati zveste Slovence — da na skrivno bodri Nemce pred Lah i — gledajoće čez mejo v visoko Nemčijo — v »rajha«. Navidezno se dobrokovaše Vlahom, v teh nesluteć ničesa, kar bi utegnolo nemškim prusakom zapreko delati — gledé njih preponderancije — v času, ko se bi imela njim ideja poresničiti. Ali o Slovanu na Jadri so znali, da niso osamljeni, ampak da imajo bratov po krvi in jeziku na milione i milione; s temi je trebalo delati tiho statistično po pravilih arit-

metike jih je treba ugonobiti — tako so računili. Mi smo uže povedali, da preponderancija Lahov ne bi bila prusakom skalila vode.

Pod Wetzlar-jem je pa politična »sauce« vskipela, posodo razdrobila v kosce: porodila se je rabuka mej tadanjo iredento i okoličani, ali Slovenci, trajajoča ne 14 dni, ampak dober mesec. Tu omenjamo tudi, da se je iredenta porodila v Trstu uže leto kasneje po poslednji vlaško-avstrijske vojni; v l. 1867, a pod bolj skromnim imenom. Po sklenenem miru je bila uže čitati nezadovoljnost po časopisih nekoje stranke, ki ne more biti druga, nego iredenta. »Che pace ha conchiuso l' Italia! hanno lasciato fuori il Trentino, il Litorale ecc. Hanno formato un' Italia senza i suoi confini naturali ecc.« Kdo je zakrivil one homatije, pretepe, morije, odpravo okoliškega bataljona slavne spomena itd.? A ne gospoda v Beču, i nje privrženci na Primorskem? Ustavoverstvo noče imeti te krivde na svojej duši. Lahonstvo je tudi neče. To je gola istina: Lahonstvo je vso krivdo zavalilo na okoličane, recte na bataljon. Vlahom je bil ta bataljon na poti, ker mislili so si, da se nahajajo vedno v nekem obsednem stanu. I cilj, po kojem jim sree teži i koprnji, ni jim mogoče doseči, dokler ti s puško na rami i bajonetom za pasom po mestu »di puro sangue romano« korakajo i za javni red skrbé. Ali tudi tadanji policaji so bili na enak način oboroženi. Klin s klinom, da nam ne bodo prvi po noči i po dnevu po mestu svetili, treba je i nam skrbeti, da odpravimo poslednje. Skleneno — storjeno. In razlegati se je pričel po mestu divji, zverinskemu podobni krik. Zdivjana in od poltnih boleznij razjedena tržaška mladina z mesarji je po »Corsu« praznovala svoje bakanalije; pred Chiozzo in po ulici S. Nicolò, kder se nahaja policijsko poslopje, grmel je ostudni krič: »Abasso la polizia! a po Corsu i pred Chiozzo: »Abasso, morte ai scialvi ai buccoli! Ai buccoli! t. j. smrt žužkom, radi njih črne oprave v narodnej noši. Okoličani po pravici razsrjeni, svete jeze se peneči nad to »masnado« so stvar prljavi za ozbiljno — i jeli mero za merilom povračati. Nekoliko njih na smrt pobitih je storilo konec tej tragediji. Vso to krivdo so Lahončiči zavneli na okoličane i v tem smislu je zaukazal mestni zbor »napraskati« neko brošuro onih dogodkov, da je hrane v mestnem arhivu v porabo kasnejim zgodopiscem prihodnjih dob.

I vrla »Edinost« št. 40 t. l. o njej opominja i na koncu članka »Resnici čast« pravi: Ta knjiga, ki je neki polna obrekovanj na okoličane, še danes je zapечатena in kakor se nam je pravilo, hranjena v mestnem arhivu za poznejše zgodovinarje. Ali ne bi prav bilo, da se ta knjiga poišče in odpreči, ker zdaj še živimo, ki smo bili priče onih dogodkov, ter lahko laži tudi pod prisego odkrijemo. Draga »Edinost«, kar je napisano, je napisano, dejal je Pilat. Je-li to res misliš, da poznejši zgodovinarji bodo i nas Slovencev še prezirali, v svojih knjižurah črtili, i o nas razžalivo govorili? Če je to res — takolisto ti si proročica, ki nam jako grenko prihodnost prorokuješ!

Tit Livij je pisal svojo veličastveno historijo na podlogi pisanih dokumentov i ustmenih poročil grškega i svojega naroda. A oba naroda sta imela na razpolago bogato literaturo — pred Livijem so ležala izvestja v dveh staroklasičnih jezicah. Prihodnji tržaški zgodovinar, namerajoč česa napisati o tržaških rečeh, vzreti se mu bode i na našo literaturo. Če to ne bode činil — delo mu bode nepopolno — pristransko.

Sveta dolžnost nam nalaga i čast do resnice nam narekuje — da čim prej stališče naše od l. 1866; osebno pa od l. 1868 pričeniš svetu obelodanimo — i da naj nas svet potem dokumentu sodi. Rekli smo, da se pričelo od l. 1856 do današnjega dne. Glavno rolo v tej knjigi igra naš domači bataljon, prav v tem letu vojne na Laškem je ta mnogo koristil Avstriji; ko je mesto i okolico varoval napa lov. Naše menenje je, da se i od naše strani knjiga napiše, katera pa mora biti napisana vestno, objektivno na juridično-zgodovinske priloge. Prva italijanska, koja hrane v arhivu — je napisana zoper nas, naša mora razkriti laži one, ona mora poravnati staro pravdo mej nami. Še enkrat rečemo: I mi moramo knjigo napisati! S to knjigo rešimo čast našej okolici.

Z Notranjskega, 30. septembra.

Pred nedavnim časom sem poročal na tem mestu o silnej suši, katera je nam več ali manj škode prouzročila — danes imam poročati pak o presilnej moči, katera je še večjo škodo učinila. — Tri tedne dežuje skoraj neprenehoma, a najbolj je deževalo dne 15. in 16. septembra, vsled česar je narasla voda Reka in druge stranske vode in potoki tako silno, da je ob vodi Reki več posestnikom uže pokošeno otavo voda odnesla — kam? — Tudi na fižolu in krompirju je mnogo kvare, kajti ubogi ljudje ne bodo niti polovice omenjenih pridelkov spravili, vzlasti imajo občutljivo škodo na krompirju kateri je vsled neprestane mokrote gnjiti začel. Nič bolje ni z vinskimi pridelkom; grozdje — katero je letos obečalo obilen in lep pridelek, — popokalo je vsled prevelike mokrote tako, da je ubogo ljudstvo prisiljeno še nedozorelo grozdje potrgati, sicer bi mu naposled ne ostalo čisto nič. — Mlinarji in žagarji se tudi pritožujejo zoper presilno deževanje, katero jim je sem ter tja tudi mnogo škode — ali vsaj sitnosti — prizadejalo.

Sploh se pa mora reči, da je ta poslednji preobili dež v trnovsko-vremeske doline na tisoče škode prouzročil, ter ubogo ljudstvo v mnogo večjo — nepričakovano revščino potisnil. — In kaj se čuje vendar od tega ubogega ljudstva — kaj ono k temu pravi? — E, Bog nam je poslal šibo, katera nas tepe za naše pregrehe; potrpijmo tedaj in pričakujmo boljšega. — Taki in enaki glasovi udarjajo ti na uho in ti pač pričajo o nepokvarjenosti in pobožnosti našega prirostelega ljudstva. — O narod mili, srce mi kipi v vročej ljubezni do tebe; rati, prerad bi ti pomagal do boljšega življenja, a žal, ni to v mojej slabej moči! — Zatorej možje, domoljubi, katerim ne tiči narod

edino le na jeziku, temuč globoko v srcu, storite, še več in več za ta mili blagi slovenski narod, kateri je čelo slavnemu presvitlemu vladarju tako drag, da je sam za njega poskrbel: Niso li tu Slovenci? Ž.

St. Juri pri Kranju 21. septembra.

(Razne reči). Obhajali smo dné 10. sept. silno lepó slovesnost; vsa naša fara, posebno pa domača vas hrani radosten, neizbrisljiv spomin na oni čestitljivi dan. Takoj po krščanskem nauku popoludné ob treh vzdigne se iz farne cerkve procesija ter ide po sredi vasi i gori do doma prebлага gosp. Matije Okorna. On je dal zgraditi z vlastnim troškom, prekrasno znamenje (kapelico), ki ga stane blizu 500 gld.

G. M. Okoren je prav značajan, dejanski mož: govori malo, dela veliko i dobrega, bodisi pri tukajšnjem cerkvenem predstojništvu, kder je za ključarja (starešino), ali pri županstvu, kder je on, tako rekoč, vodja. Domačini smo mu pristréno hvaležni za blagi njegov trud v omenjenem pomenu, ter za prelepe zglede: On je neomahljiv, navdušen narodnjak ter dober, dejanski katolik in umen, popolno izgleden gospodar. Oni dan, t. j. 10. t. m., pri slovesnem blagoslovenji zgoraj omenjenega znamenja, vzbudile so se mi v spominu Lud. Tomšiča besede:

«... Slava vrlému rojaku,
Domoljubi, pojte korenjaku
Sreče naše naj mu danes peval»

Svečanost ob blagoslovenji tega znamenja ter premile podobe M. D. brez. spoč. je pa uže vredna, da se zabilježi, kajti naredila je velik vtisek v tukajšnjem okrožji mej kmeti. Vsaj je pa bilo tudi v istini lepo in prijetno: znamenje je bilo jako izvrstno odličeno z mlaji in zastavami; zelo pa je tudi poveličevalo to slovesnost izbornu petje tukajšnega pevskega zbora pod vodstvom č. g. Jos. Lantčarja. Slovesno zvonjenje in pok topičev je pa naznanjal sosednjim faram nenavadno to svečanost.

Slava g. M. Okornu za to novo diko (znamenje), s kjo se po pravici sme ponášati sicer lepa St. Jurska vas! I on ostane nam to, kar nam je bil uže doslej; naš stebor, naš ponos! Slava mu! Živio!

Letina je letos pri nas srednja: strn bi uže še bila, da ni bila pšenica tolikanj snetjava; oves, fižol in krompir so se še najbolje obnesli; prosa je malo.

Vreme je nekaj časa jako neugodno, hladno in dež lije skoro brez prenehanja.

»Edinost« pri nas ljudem jako dopada, vzlasti zdaj ob času razstave ugaja. I pa tudi je list, kakoršnega le trpeč, blagodušen in zvest Slovenec more pisati.**) Istinoslav.

Zavec, 2. oktobra.

Južno-Štajersko hmeljarsko društvo v Zavecu je za kolektivno razstavo v tržaški razstavi srebrno svetinjo dobilo. Savinska dolina je letos 6—700 cent. hmelja pridelala in je hmelj izvrstne kvalitete; cene so bile za zgodnji hmelj (frühhopfen) gld. 150—155, za pozni (Späthopfen) gld. 105—130 za cent. = 50 kg., sedaj so cene višje; drugo leto, ako Bog da dobro, gotovo okoli 1500 centov hmelja pridelamo in tako vsako leto več, kajti ta rastlina tukaj lepe novice nosi; prednost ima naš hmelj tudi to, da je vsako leto prvi na sejmu v Nürnbergu, ko v drugih krajih začenejo hmelj spravljati, ima Savinčan uže denar; bila sta v Zavecu 5—6 tednov dva kupca stalno in sta skoraj ves hmelj pokupila in lepo vsoto novcev tukaj pustila.

Omeniti še moram, da ima naše društvo v tržaški razstavi na lepejši deski i barvah nemški, italijanski, pa tudi slovenski napis, kar se lahko prepričate, tudi karte v slovenskem in nemškem jeziku se delé; posebej ima tudi knez Salm karte v nemškem jeziku, ali karte »Južno-Štajerskega hmeljarskega društva v Zavecu« so v nemškem in slovenskem jeziku tiskane.

Imeli smo hmelj tudi v razstavi na Dunaju »Santenmarkt« in so se strokarski listi kakor »Gambrius« i. t. d. prav hvalevredno izrekli, tudi dobiva društvo od velikih firm prasanja.

V Brežicah 3. oktobra.

Pri nas gre vse navadno svojo pot. Naši »gospodje« so kakor zmerom nemčurji, ter trdno še upajo za se boljših časov in hočejo z glavami prodreti trdno zidano trdnjavo »Slovenijo«. Trde glave sicer imajo, vendar pa, ko sprevidijo, da ne ide, konečno, tako upamo, gotovo se premislijo, predno si sami svoje glave razbijajo. Kako so prodrzli, naj vam le nekaj povem: Breški nemčur C. je letos pisal jako surovo pismo snomljeskemu gosp. župniku in gosp. učitelju, ki sta oba jako mirna gospoda in se za politiko malo brigata, sicer pa sta odločna narodnjaka, in to je nju smrtni greh, drugo pismo sem sam čital. In kakšno je to pismo!? Nu bolj surovo ne more biti. Pisatelj pripisuje svojej stranki v zaslugi vse, kar se je do sedaj storilo za učitelje, po njegovem menenju imajo učitelji hvalo dajati nemčurjem, »da niso več hlapci duhovnikov, da ni potreba farovski kuharicam poljubljavati rok itd.« in konča: »Ako bi se nemščine ne učili in je ne znali, še danes bi pasli v hribih svinje.«

V našem mestecu je magistrat, to se ve da nemčurjski, na ogle nabija nemške plakate, da je prepovedano po ulicah z bičem pokati. Gospoda moja, kdo pa poka z bičem? mar vi? kajti vozniki in hlapci iz okolice umejo le slovensko, in ako ste za te pisali, zakaj pa ne pišete v jeziku, ki ga umejo? Pa se ve da, vi hočete kazati, da znate nemški in mestu nemško lice dati, to je vse. Toda vse mine in nemčur za nem-

*) Ali pred setvijo ne namočite pšenice z raztopljenim kuprenim vitrijolom in apnom? Naš oče, kmet pri sv. Duhu na Gorenjskem, delal je tako namako uže pred letom 1848 i nikoli ni imel snetjave pšenice. (Uredn.)

**) Preveč hvale; trudimo se res, a časa imamo premalo da ne moremo toliko delati, kolikor bi trebalo. Pa tudi časi ležejo kukavice jajca v naše gnezdo, katere ne vešči moramo valiti. To nam je najbolj žal, ker je nam ad vse po štenje in blagost našega naroda. (Uredn.)

čurjem gine, slovenski rod pa ne propada, minola so stoletja in niso sile premagale naroda, kdo se vam ne smeje, ker se upirate sili, ter pokonci nosite glave, pa morebiti ste pozabili, da prazen klas po konci stoji in ti so hvala Bogu postali redki.

Z Dunaja 30. septembra.

Slovansko pevsko društvo na Dunaji. P. n. pevcem slovanskim na Dunaji in prijateljem slovanskega petja v obče!

Zpév a k vlasti láska
všech Slovanův páska!

Slovansko pevsko društvo na Dunaji prične 1. oktobra 1882 doaindvajseto leto svojega neutrudljivega delovanja. Zvesto svojemu načelu, biti skrbnim varuhom in gojiteljem slovanskemu petju in naravnim razširjevalcem vzvišene ideje vzajemnosti slovanske v metropoli avstrijskega cesarstva, doseglo je slovansko pevsko društvo v tako popolnej meri, da se je uže v prvi dobi plodne svoje delavnosti odlikovalo mej najboljšimi pevkimi društvi na Dunaji in da je daleč proslulo zaradi redke pristnosti ter umetniške popolnosti javnih svojih produkcij.

Jasen dokaz temu so neštevilne slavnosti, koncerti in zabave našega društva, ki so zmirom priljubljene bile, kakor to pričajo lepa poročila, vsesplošna priljubljenost, kakor tudi to, da se je cela vrsta prvih umetnikov svetovne slave, kakor so Lešeticki, Davison, Dreischöck, Laub, Brodský i. t. d. pridružila sodelovanjem pri društvenih koncertih. Slovansko pevsko društvo pa ima v svojej bogatej zgodovini znamenovane sijajne triumphe in lepo slavo, katero si je priborilo pri raznoterih pevkih slavnostih, kakor v Pragi, Brnu, Prerovi i. t. d.

Tako je postalo to društvo nekakov uzor vsem slovanskim pevkim društvom vesoljnega slovanskega sveta! Narodna pesem je bila od nekdaj mogočen navor vsemu narodnemu življenju; tem mogočnejše naj se tedaj glasi slovanska pesem na Dunaji, budeč srca k blagonskim činom.

Podpisani odbor obrača se k Vam, slovanski pevcu i prijatelju petja slovanskega, ki se Vas veliko število nahaja na Dunaji v krogu uradnikov, učiteljev, dijakov, glasbenikov, trgovcev in obrtnikov, iskreno vabeč, da pristopite kot sodelujoči člani, ter da tako pomorete krepkemu razvoju in razvoju slovanskega petja, kakor tudi, da gojite kot podpirajoči člani in utemeljitelji posebno skrbnost za daljnje vzdrževanje in širjenje plemenitih načel našega društva.

Kdor je na Dunaji svesten Slovan, stori naj svojo domorodno dolžnost, ker za težavne in vzvišene cilje je le v združenih močeh sejan vspeh.

Zaori torej v bodočej dobi znovič stoteri glas vernih slovanskih src na Dunaji, da se v bodoče v združenih silah krepi, razcvita in razširja staroslavno naše društvo! Na zdravje!

Odbor slovanskega pevskega društva.

Opomba: Pevske vaje so vsak petek ob 7. uri zvečer: I. Salvatorgasse 12, kder se tudi prijavljajo člani. Društveni urad se nahaja I. Bräunerstrasse 6 v drugem nadstropji pri gosp. predsedniku jur. dr. Jan Le-noch-u, dvornem i sodnijskem odvetniku, pri katerem se more poizvedeti vse ponatančnije.

Domače in razne vesti.

Cesarjev god 4. t. m. se je povsod slovesno praznoval. Na državnih poslopih, mestnej hiši, starej borsi so vihrale državne zastave; konsuli so razobe-sili svoje zastave in tako tudi ladje v luki. Pri sv. Justu je imel škof dr. Glavina z veliko asistenco slovesno sv. mašo, katere so se vdeležili načelniki vseh gosposk, župan z 12 mestnih svetovalec, načelnik trgovinske zbornice in več zborniških svetovalec, Lloydov upravni svet, šolski vodji itd. V velikej korni pa je imel vojaški župnik ob 9. uri slovesno sveto mašo.

Sklep mestnega računa za 1881, kate-rega je priobčil še le te dni naš magistrat, kaže, da je imelo mesto lansko leto troškov rednih 3,491,611 gld. 91 k., izvenrednih 166,429 gld. 69 k., skupaj 3,658,041, 60 k. Dohodkov pa 3,491,768, 59 kr. Torej primanjkuje 166,273 01 kr. — Visoki davki in vsako leto več primanjkljaji, to je lepa prihodnost.

Tuji v Trstu. Od kar se je odprla razstava, dohaja skoraj vsak dan poprečno 700 oseb več v Trst, nego je to bilo navadno druga leta. — To nam najboljše kaže statistika zadnjega meseca, lansko leto je v septembru po železnici došlo v Trst 18,800, letos v septembru pa 39,835, torej 21,035 več v letošnjem septembru, nego v lanskem. Računati smemo torej, da bode od začetka razstave do konca izvenrednih obiskovalcev razstave le 600,000, (po gornjem računu pa bi jih utegnolo biti tudi 800,000) in da vsak obiskovalec poprečno pusti v Trstu le 5 gld., pa jih gotovo več, pokaže se, da je v Trstu ostalo vsled razstave najmanj 3 milijone gld., pa morda tudi nad 4 milijone in več. — To je lepa svota, ki dosti zaleže našim manjšim obrtnikom, gostilničarjem, delalcem i. t. d.

Darovi. Za ona dva po eksploziji na morju 30. sept. ranjena vojaška godca nabirajo po Trstu darove in so nabrali uže nad 300 gld.

Novi goldinarski bankovci so se včeraj začeli izdajati. Sedajni goldinarski bankovci se bodo še do 30. septembra 1883 pri vseh državnih denarnicah jemali. Od 1. junija 1888 počenši pa se ne bodo nikder več za plačila jemali i tudi ne več menjali.

Promembe v tržaški koperskeje škofiji. Čest. g. Josip Flegar, zdaj župni upravitelj v Gologoric, imenovan je za župnika v Sušnjevi. Čest. g. Josip Uršič, duh. pomočnik v Skednju je premeščen kakor duhovni pomočnik v mestno bolnišnico v Trst. — Iz Skednja se nam piše, da so ondotni farani jako žalostni, ker so zgubili tega vrlega, za dušno blagostanje jako unetega in marljivega gospoda in vrlega rodoljuba.

Nesreča. V četrtek zvečer, ko je imel odpluti Lloydov parnik »Niobe« v Tesalijo, bilo je jako slabo vreme na morju. Kapitan zaukaže štirim mornarjem, naj gredo odpet verigo. Ti stopijo v čoln, pa burja ga prebrne; dva sta utonila in zginola v črni noči, dva pa sta se srečno za neko verigo prijela in otela. Parnik blizu tam pripravljen, šel ju je iskat, pa ju ni dobil ni živih ni mrtvih.

Navodna goljuflja. Nek potepuh se je približal v četrtek nekemu šolarju in ga prosil, naj mu ide menjat cekin, in da mu zato nekaj odškodnine. Šolar mu je moral svojo sreberno uro zastaviti, da mu ne otide. Ko pa v prodajalnico stopi, povedo mu, da je to le lutka, hitro teče učenec nazaj, pa ni bilo več ni ure ni človeka, ki mu je dal cekin.

Anton Kvas naš narodnjak je terno v loteriji zadel, znano je, da ima on ekonomično kuhinjo, v katero zahajajo zgoli naši delalci obedovat; na dan, ko je terno dobil, pogostil je v svoji kuhinji vse došle goste brezplačno. Več gostov nas je prosilo, naj mu javno hvalo za to izrečejo, kar s tem spolnujemo.

Štiri vreče mačk. Neka žena, stanujoča na Corsi, ima to strast, da je imela vse polno mačk v svojem stanovanju. Zdravstvena komisija je to izvedela ter je šla stvar preiskavat in začudila se je, ko v stanovanje stopi, letalo je vse križem mačk. Polovila jih je in v štirih vrečah odnesla.

Vabilo. V soboto dne 7. oktobra t. l. hode v prostorih gostilne gospoda Josipa Mahorčiča v Divači večerna zabava s tombolo in plesom. Ves dohodek je namenjen po povodnji poškodovanim Korošcem in Tirolcem. Začetek ob 8. uri zvečer. — Vstopnina za gospode 50 kr. Sprejemajo pa se s hvaležnostjo tudi dobrovoljni darovi. Odbor.

Študentovski dom namerjajo napraviti v Ljubljani nekateri ljudomilni gospodje za ubožne učence na starem mestnem strelišču.

Loterija za Narodni dom dovoljena. Prejeli smo veselo sporočilo, da je visoko finančno ministerstvo dovolilo izvršitev loterije na korist »Narodnemu domu«. Nadejamo se, da bode sedaj upravni odbor vse potrebno storil, da se srečke kar najprej mogoče začne prodajati; o domoljubnega občinstva našega pa pričakujemo, da bode prav pridno segalo po njih. Načrt loterije in seznam znamenitejših dobitkov prihodnji bomo v eni od prihodnjih števil. Za sedaj pripominjamo le, da bode vseh dobitkov — katerih nekateri so jako dragoceni — 2257.

(»Sl. Naroda«).

Spomenik pokojnemu dru. Janezu Bleiweislu, vitezu Trsteniškemu je ravnokar postavila njegova obitelj na sv. Krištofa mirodvoru, na severni strani kapele. Na belokamenem podnožju dviga se štirivogelna, iz temnosivega, kakor steklo brušenega granita; obstoječa piramida ima na čelu rodbinski grb (s polumesecem in zvezdo v tretjem in četrtem polju), spodaj pa z zlatimi črkami: »Dr. Janez Bleiweis, vitež Trsteniški (sledje potem vsa dostojanstva in častni naslovi) v dnu sta stavek: »Edino, kar nas teši v bolesti, je zavest, pa ves narod slovenski z nami vred plačujemo Tvoje gomili in da bodeš živel večno v srcu negovemo«. Ta spomenik obdan s prav lično ograjo iz vlitiga železa bode poseben kinč mirodvoru, ker je gotovo izmed najlepših in kot mirodvorski spomenik tudi dostojen očetu slovenskega naroda.

(»Slov. Nar.«)

Vsi članovi »Tržaškega Sokola«, kateri nimajo še obleke, ali pa klobukov in peres naj se oglašé nemudoma pri četovodji g. Dolinarju. Opozorjujejo se vsi člani na izlet v Ricmanje drugo nedeljo 15. t. m. popoldne. Odbor.

Dovoljenje za prerokovanje iz kvart. Na Dunaji je neka gospa prosila, da si jej da privoljenje, da sme ljudem iz kvarta srečo prorokovati in naj jej naložé dohodninski davek. Tamošna gosposka je odbila prošnjo rekoč, da je to babja vera, da za tako stvar ne more privoljenja dati. Ona pa je poudarjala, da je užé mnogo ukradenega blaga s polaganjem kvart nazaj dobila i. t. d. Čudno je, da se kaj takega še v tem stoletju pripeti.

Poslano.

Dopis iz Borovnice, tiskan v »Edinosti« dne 30. septembra, napravil je na Vrhniki mej narodnjaki veliko razburjenost, kajti takega obrekočenja na najodličnejšega, najbolj zaslužnega moža, gospoda **Fran Kotnika** iz Verda, se pač ni nikdo nadejal.

Dopisnik iz Borovnice prosi uredništvo prostora, da razjasni, kedo je kriv, da so v tržaški razstavi slovenski napisi bele vrane. V slepej strasti divja sedaj po gospod **Kotnikove** preteklosti in mu je neumevno, kako more kaj enacega storiti bivši slovenski deželni poslanec. Dopisnik pač ne pozna okoliščin gospoda **Kotnika** i meni, da ima g. **Kotnik** toliko časa, ko on i je njemu sploh mogoče pri svojih velikih obrtnih povsod sam biti. Je li to tako velikanski pregrešek, če se g. **Kotnik** zanese na svoja namestnike, a ti ne izpolnijo volje njegove? Zakaj pa ni dopisnik ostal stvaren, ter tako nesramno i lažljivo napada **Kotnikovo** preteklost? Pozna li on gosp. **Kotnika** natanko. Mi dvonimo, kajti potem bi ne bil v stani tako grde natolcevati.

Predolgo bi bilo, ko bi hoteli na vse te neresnične izjave odgovarjati, kajti tisti, komur je g. **Kotnik** osobno znan, spoštuje ga gotovo za pravega poštenjaka i iskrenega rodoljuba, tedaj se ne bo brigal za to brezaktnost.

Prav, da slovenski listi bičajo mlade Slovence, pametno, da se dramijo leni narodnjaki, a gosp. **Kotnik**, buditelj naroda našega neustrašen dolgoleten branitelj narodnih pravic, ne potrebuje dramila.

Podpisanih dolžnost je, da prekličejo to nepremišljeno ravnanje dotičnega dopisnika, ter prosijo gosp. **Fran Kotnika**, naj ga ne žali to brezvestno obrekovanje, saj vsi za-

vedni Vrhnicanje so prepričani, da kar je bil rajni gosp. **Bleiweis** narodu slovenskemu, to je Vrhnicanom i okolici naš neutrudljivi gosp. **Fran Kotnik**, saj on je duša naše štitalnice, duša naše kmetijske posojilnice in po vsej resnici bi smel gospod **Kotnik** s svojim pesnikom vzdahnoti;

Ne svoja, iskal sem le narodu slavo;
Ne svoje iskal sem domovja korist,
Namen mi je bil kot solnce čist
In zdaj tako!

Vrhnika 4. oktobra 1882.

Gabriel Jelovšek,
podpred. štitalnice.

Fran Tržar,

občinski svet. štital. odbornik.
T. Lenassi,
župan.

Rudolfove srečke. Pri 37. izžrebanju Rudolfovih srečk 3. oktobra so bile izžrebane te le serije: 47 56 94 286 432 437 464 565 633 653 766 857 1202 1246 1338 1359 1405 1745 1870 2045 2235 2269 2329 2361 2431 2499 2536 2661 2675 2927 2962 3076 3132 3304 3360 3505 3513 in serija 3963. Od teh serij je glavni dobiček z 15.000 gld. dobila serija 2499 št. 2; drugi dobiček 3000 gld. je dobila serija 3963 št. 25; tretji dobiček z 1500 gld. je dobila serija 1246 št. 32; na dalje so dobile po 400 gld.: ser. 2962 št. 12 in ser. 3963 št. 21; po 200 gld. so dobile: ser. 437 št. 23 in 45 in ser. 2025 št. 45; po 100 gld.: ser. 47 št. 32, ser. 2235 št. 23 in 32, ser. 2431 št. 9, ser. 3536 št. 33, ser. 2497 št. 21; po 50 gld.: ser. 432 št. 20, ser. 437 št. 31, ser. 567 št. 12, ser. 633 št. 41, ser. 653 št. 16, ser. 766 št. 7, ser. 1202 št. 21, ser. 1870 št. 7 in 19, ser. 2499 št. 43, ser. 2962 št. 42; po 30 gld.: ser. 56 št. 22, ser. 246 št. 42, ser. 432 št. 34, ser. 437 št. 16, ser. 464 št. 11, ser. 557 št. 7, ser. 633 št. 50; ser. 653 št. 45, ser. 1202 št. 17, ser. 1338 št. 29 in 30, ser. 1870 št. 46, ser. 2045 št. 16, ser. 2235 št. 22, ser. 2329 št. 9 in 43, ser. 2431 št. 31, ser. 2675 št. 19, ser. 2962 št. 21 in 45, ser. 3076 št. 46, ser. 3132 št. 45, ser. 3303 št. 6 in 33, ser. 3513 št. 27. — Vse druge, v izžrebanih serijah zapopadenih, tu nenavedenih zadetih števil, dobile so najmanj avto po 12 gld.

Dunajska borza

dne 6. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gld. 75 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77 » 50 »
Zlata renta	95 » 70 »
1860 državni zajem	92 » 75 »
Delnice narodne banke	826 » — »
Kreditne delnice	315 » 20 »
London 10 lir sterlin	119 » 30 »
Napoleon	9 » 46 »
C. kr. cekini	5 » 66 »
100 državnih mark	58 » 35 »

Zahvala.

Za obilno sočutje ob priliki smrti pokojne naše hčere, oziroma sestre gospice

Ane Pangerc,

kakor tudi za mnogoštevilno vdeležitev mladine in družega občinstva pri pogrebu, posebno pa izrekamo zahvalo gg. duhovščini i gg. učiteljem, da so sprejeli tako lepo uredili

V Dolini, 6. oktobra 1882.

Žalujoča rodbina.

Želoda

prav lepoga, kdor ga želi kupiti, naj se oglasi pri kaplanu v Liptici:

Polovnik stane 50 novc.

Št. 629.

Služba vrtnarja.

Na deželni kranjske vino- sadjerejske šoli na Slapu pri Vipavi je služba vrtnarja za oddati. Vrtnar mora biti slovenskega jezika v govoru i pisanju zmožen, razumeti mora sadjerejo, zelenjadorejo i cvetice-rejo popolnoma; kdor razumi i žebelorejo i svilorejo ima prednost. S to službo je v zvezi mesečna plača 30 gld., prosto stanovanje, i prosta kuhinjska zelenjava za dve osobi.

Postavno kolekovane, z spričali zmožnosti previde ne prošnje; pošljejo naj resnično zmožni poštenci in trezni prositelji do 15. oktobra t. l. podpisanemu vodstvu.

Vodstvo deželne kranjske vino- sadjerejske šole na Slapu pri Vipavi dné 25. septembra 1882.

3—3

R. Dolencec,
vodja.

Krojač Anton Bonne

se je preselil dne 24. avgusta 1882 na »Piazza S. Caterina« Nr. 1, prvo nadstropje (blizu gostilne »Eiskeller«.)

Menažerija Bachova.

Od nedelje 24. t. m. naprej je ta menažerija odprta od 9. ure jutraj do 8. zvečer, in vsak dan ste 2 predstavi, ob 4¹/₂ in 6¹/₂ popoldne. Cene so se znatno znižale, in plati se za 1. sedež 60 soldov, za 2. sedež 20 soldov, za 3. sedež 15 soldov. Vojači in otroci plačujejo na tretjem sedežu po 10 soldov. 8—4

Naznanilo.

Čestitam si obilim svojim kupcem naznanjati, da sem prejel obilo zalogo manifikture iz prvih pariških in dunajskih fabrik ltd. tu spodaj omenjene robe in mnogocvrstnih drobnosti.

Platinna vsake vrste, barvana in bela.

Volneni šavli razne vrste.

Perilo vsake vrste.

Odeja.

Drobnosti velika množina na izbor. V vsem se mi ni bati nobene konkurence.

Jakob Klemenec, trgovec.

6—6

Via St. Antonio 1.

FILIALE IN TRIESTE

dell' i. r. priv.

Stabilimento Austriaco di credito

per Commercio ed Industria.

VERSAMENTI IN CONTANTI

Banconote:

3¹/₂% annuo interesse verso preavviso di 4 giorni
3¹/₂% » » » » » » » » 8 »
3¹/₂% » » » » » » » » 30 »

Napoleoni:

2¹/₂% annuo interesse verso preavviso di 30 giorni
2¹/₂% » » » » » » » » 3 mesi
3% » » » » » » » » 6 »

Banco Giro:

Banconote 2¹/₂% sopra qualunque somma

Napoleoni senza interessi

Assegni

sopra Vienna, Praga, Pest, Bruna, Troppavia, Leopoli, Lubiana, Hermannstadt, Innsbruck, Graz, Salisburgo, Klagenfurt, Fiume Agram, franco spese.

Acquisti e Vendite

di Valori, divise e incasso coupons 1¹/₂% provvigione.

Antecipazioni

sopra Warrants in contanti 5% interesse annuo franco di provvigione.

Mediante apertura di credito a Londra 1¹/₂% provvigione per 3 mesi.

Effetti 6% interesse annuo sino l'importo di 2000 per importi superiori rasso da convenirsi.

Trieste, 17 Maggio 1882.

(22)

Na razgled v razstavi, poslopje št. 2., vrsta C., red 13. šte. 868.

Najnovejši patent-hlačniki!

Najbolje praktični, primerni, elegantni!

Dom. Schönbaumsfeld-ovega sina

na Dunaju.

Na prodaj pri vseh trgovcih na veliko in skoraj pri vseh na drobno, v avstro-ogrski državi.

Prosi se, dobro paziti na izdelavo.

Kompleksna zaloga en gros pri

12-10

Johann Aichner i. Judenplatz Nr. 2.

Tinctura Chinae & Rhei comp. vulgo

Marija pomagaj želodečne kapljice,

katero napravlja

Gabriel Piccoli

lekar »pri angelji« v Ljubljani, Dunajska cesta.

To zdravilo napravljeno iz najboljših zelišč, katerih mnoga rastejo v okolici znane romarske cerkve Matere Božje na Brezji na Gorenskem, ima čudovito moč v sebi.

Omenjano zdravilo služi v pomoč, ako kdo nima dobrega želodca, ako ima slabo sapo, ako ga napenja, ako se mu peha in ga vije, proti

želodečnemu prehlajenju, zlatenici, ako se komu hoče vzdigati, ako boli koga glava (če to ne izvira iz želodca), proti zgagi, ako se dela komu kamen in nabira sluz, proti želodečnemu krču in zaprtju, ako je želodec pokvarjen z jedjo in pijačo, proti glitiam, proti boleznim na vranici, jetrih in proti zlati žili, in v različnih mrzlicah. Cena i steklenice 10 kr.

Francova esenca, ki jo izdeluje **G. Piccoli**, lekar »pri angelju« v Ljubljani, na Dunajski cesti, je narejena iz rož, je pomagala že tisočim ljudem, kakor je razvidno iz zahvalnih pisem, ki jih izdelovalec dobiva. Ta esenca ozdravi bolezn i v želodecu in trebuhu, krč, božjast, trebušno in premenjavno mrzlico, zabasnanje, hemoroidje, zlatenico itd., ki so vse nevarne, če se v pravem času ne ozdravijo. 1 steklenica 10 kr.

Antirreumon, pripravil **G. Piccoli**, lekar »pri angelju« v Ljubljani, na Dunajski cesti. Najboljše zdravilo proti prehlajenju, kostobolji, hromoti delavnih čutnic, bolečinam v križi in v prsih, prehladnim bolečinam v glavi in v zobeh. Cena i steklenice 40 kr.

Najboljše in najvplivnejše prave norveške pohumeljevo jetno olje proti mramorici, rahitisi, plućnici, kašlju itd., v steklenicah a 60 kr., 10 steklenic 5 gld., z železnim jodirjem združeno (posebno vplivno pri malokrvnih in kjer treba čistenje krvi) v steklenicah a 1 gld., 10 steklenic 8 gld. Vsa narečila gredo v lekarno **Piccoli** »pri Angelju«, Ljubljana, dunajska cesta, velika zaloga najboljših alopatičnih in homeopatičnih zdravil, zdravilstenih posebnosti, rudniških vod, dišav. (24—2)